

Výzkumné designy, výzkumný rozvrh

Kvalitativní výzkum
3. dubna 2019
Eva M. Hejzlarová

1

• Organizace:

- Termíny náhradních hodin:
 - 29. 4. 18:30 – 19:50
 - 13. 5. 18:30 – 19:50 (závěrečná prezentace – absence, nižší počet bodů z týmové práce)
- „Opravování“/pozdější dodání úkolů
- Reflexe domácích úkolů
- Výzkumný design
- Výzkumný rozvrh

2

Reflexe domácích úkolů

- Necháte se nadchnout ☺
- Pozorní, kritičtí
 - Hlubkové rozhovory 20-30 minut
 - „Nebezpečí“ esejů
- Zaslání doplňujících informací
- Smysl: navnímat, o čem je kvalitativní výzkum, jaké má podoby...

3

Výzkumný design

4

Výzkumný design

- Případová studie
- Etnografický design (etnografie)
- Zakotvená teorie
- Biografický design
 - Historický výzkum, Akční výzkum, Kritický výzkum, Zkoumání dokumentů...

Výzkumný design	Případová studie	Etnografický design	Zakotvená teorie	Biografický design
Metody sběru dat	Rozhovor, fokusní skupina, pozorování, text (dokumenty, obrázky, videa, zvukové záznamy...)			
Metody analýzy dat	Tematická analýza	Analýza metafor	Analýza rámců	Diskurzivní analýza
				Kvalitativní obsahová analýza
				Kódování
				- Otevřeně
				- Axialní
				- Selektivní
				Biografická analýza

5

Případová studie (1)

- Case study
- Detailní studium jednoho nebo několik málo případů
 - Statistické šetření = omezené množství dat od mnoha jedinců/případů
 - Případová studie = velké množství dat od jednoho nebo několika málo jedinců/případů
- Jde o zachycení složitosti případu, o popis vztahů v jejich komplexitě
 - Metafora mikroskopu (záleží na hloubce ostrosti)
- Předpoklad, že důkladným prozkoumáním jednoho případu lépe porozumíme jiným podobným případům; na konci lze zkoumaný případ vřadit do širších souvislostí, např. srovnat s jinými případy

6

Případová studie (2)

- Velká péče věnovaná vymezení případu a konkrétnímu výběru případu
- Jak nebo proč se dějí určité současné jevy, nad kterými máme jen omezenou nebo vůbec žádnou kontrolu?
- Typický případ vs. kritický případ
- Mnohonásobné případové studie (první případ slouží zpravidla k budování nové teorie, další pak k „verifikaci“; opět typické vs. kritické případy)
- Metody analýzy dat nejsou specifické (využívá se postupů z etnografie či zakotvené teorie)

7

Případová studie (3)

- Osobní případová studie
 - Jedna osoba, jeden aspekt
- Studie komunity
 - Náboženská, etnická
- Studium sociálních skupin
 - Zaměstnanci/kyně, členové/ky politické strany
- Studium organizací a institucí
 - Firmy, školy, odborové organizace
- Zkoumání událostí, rolí, vztahů
 - Interakce, konflikty...

8

Případová studie (4)

- Postup
 - Určení výzkumné otázky
 - Výběr případu, určení metod sběru a analýzy dat
 - Příprava sběru dat
 - Sběr dat
 - Analýza a interpretace dat
 - Příprava výzkumné zprávy

9

Případová studie (5)

- Charakteristiky výborné případové studie
 - Významnost
 - Objevnost nebo neobvyklost pro běžného čtenáře; význam pro teorii
 - Úplnost
 - Explicitní vyznačení hranic případu, získání dostatečně bohatých dat, dovedení výzkumu do „přirozeného“ závěru, vyčerpání problematiky
 - Alternativní pohledy
 - Poukázání na různá řešení, perspektivy, diskuze jejich oprávněnosti; poukázání na omezení studie; anticipace různých pohledů čtenáře na problém
 - Dostatek dat
 - Dostatečné přiblížení případu čtenáři, dostatek relevantních a kritických dat, vynechání těch neúspěšných
 - Čtivost zprávy
 - Přitažlivost, nápadité a přiléhavé vyjadřování, zajímavá struktura

(Hendl 2005: 115)

10

Případová studie (6)

- Další informace
 - Švaříček, R., Šedová, K. a kol.: *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. (kap. 4.2)
 - Hendl, J.: *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. (kap. 4.1)
 - Yin, R. K.: *Case study research: Design and methods*. London: Sage, 2003.
 - Stake, R. E.: *The art of case study research*. London: Sage, 1995.

11

Etnografie (1)

- Původ v antropologii – zkoumání určité „kultury“
 - Kultura: systém sdílených názorů, hodnot, praktik, jazyka, norem, rituálů a materiálních věcí, jež jsou vyjádřením toho, jak určitá skupina pojímá svět a život v něm
- Cílem je získat holistický obraz určité skupiny, instituce nebo společnosti; klíčovou otázkou je, jak jedinci společně vytvářejí sociální skutečnost
- Důraz na každodennost; zkoumání perspektiv členů skupiny, obsahy a formy jejich myšlení, interakce a sociální praktiky
- Zcizení důvěrné známého

12

Etnografie (2)

- Terénní zkoumání (pozorování, rozhovory, intenzivní interakce...)
- Terénní poznámky (fieldnotes), „hustý“ popis, „zahuštěný“ popis (Geertz)
- „X zdvihl telefon a mluvil se svojí ženou.“
- „X pracoval na své knize a poslouchal country hudbu. Chtěl si zrovna dojit uvařit kávu, když zazvonil telefon. Byla to jeho žena. Mluvili o hádce, kterou spolu měli ráno, a dohodli se, že už v ní nebudou pokračovat. Smluvili se, že půjdou na oběd a že proberou předmět sporu ještě jednou v klidu.“
- (Denzin)

13

Etnografie (3)

- Časový úsek (rytmus)
- Přístup (access; gatekeepers)
- Riziko etnocentrismu
 - hodnocení jiné skupiny na základě kulturních standardů vlastní skupiny
- Emic přístup dovedený do extrému – člověk jako primární „výzkumný nástroj“
 - Emic perspektiva – perspektiva jedince ze skupiny
 - Etic perspektiva – perspektiva člena jiné skupiny
- Často až literární forma

14

Etnografie (4)

- Výzkumník/ice si v terénu klade tyto otázky:
 - Co se děje v dané terénní situaci?
 - Co znamenají události pro účastníky situace?
 - Co lidé musí vědět, aby byli schopni udělat to, co dělají v dané situaci?
 - Jak lze vztáhnout to, co se děje v dané situaci, k dění v širším sociálním kontextu?
 - Jak se liší organizace dění v této situaci od dění na jiných místech a v jiných časových okamžicích?
- Důležité zdroje:
 - Švaříček, R., Šedová, K. a kol.: *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. (kap. 4.3)
 - Hendí, J.: *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. (kap. 4.2)
 - Stöckelová, T., Abu Ghosn, Y. (eds.): *Etnografie. Improvizace v teorii a terénní praxi*. Praha: SLOU, 2013.
 - Ybema, S., Yanow, D. (et al.): *Organizational Ethnography. Studying the Complexity of Everyday Life*. London: Sage, 2009.

15

Zakotvená teorie (1)

- Grounded theory
- Navzdory označení nejde o teorii, ale výzkumnou strategii a specifický způsob analýzy získaných dat
- Cílem výzkumu je návrh teorie pro fenomény v určité oblasti; teorie je zakotvená v datech získaných v rámci výzkumu
- Glaser a Strauss; Strauss a Corbin
- Nejpřijatelnější design/podoba kvalitativního výzkumu pro pozitivisty (systematičnost)
- Otevřené, axiální, selektivní kódování

16

Zakotvená teorie (2)

- Výzkumník vstupuje do terénu vybaven prvotními vágními koncepty a představami o zkoumané oblasti
- Výzkumník studuje jednotlivé případy nebo skupiny a zaznamenává data získaná pozorováním, rozhovory a shromažďováním dokumentů
- V procesu zkoumání data simultánně shromažďuje a analyzuje
- Výzkumník rozšiřuje své zkoumání na další případy – nové informace pro rozvoj teorie
- Výzkumník provádí porovnání mezi jednotlivými případy, testuje své poznatky a validizuje zjištěná fakta...

17

Biografie

- Může být považována za typ případové studie
- Historie života jedince (skupiny, instituce)
- Rozhovory, časosběr, dopisy, deníky, soudní dokumenty
- Thomas a Znaniecki: *Polský sedlák v Evropě a Americe* (1918)
- Důraz na:
 - Vnitřní perspektivu jedince (emic)
 - Interakci jedince v sociálním kontextu
 - Zkušenost jedince v různých rolích v průběhu různých okamžiků života

18

- Vymyslete výzkumnou otázku a způsob sběru dat pro zkoumání nějakého aspektu činnosti úřadu práce v případě, že výzkumný design bude:

- Případová studie (1)
- Etnografie (2)
- Zakotvená teorie (3)
- Biografie (4)
- Experiment (5)

19

Výzkumný rozvrh

- Součást rozsáhlejší týmové práce, nemělo by jít o imitaci výzkumu, ale o výzkum
- Záměr výzkumu, verze 1 (8. 4.)
- Záměr výzkumu, verze 2 (18. 4.)
- Analýza dat (28. 4.)
- Prezentace výzkumného rozvrhu, analýzy a výsledků formou komentování posteru (13. 5.)

20

Výzkumný rozvrh

Co má obsahovat?

- **Vysvětlení problematiky**
- **Cíl**
- **Výzkumné otázky**
- **Metody sběru dat**
- **Popis dat**
- Analýza dat
- Prezentace dat
- Výzkumný rozvrh alespoň 2 normostrany

21

Výzkumný rozvrh – nápady

- Vojtěch Braun, Martin Pařík, Martin Philipp: „vnímání zavedení maturitní zkoušky z matematiky“ (jak to vnímají studenti, učitelé, politici, odborníci)
- Vít Mikušek, Julie Rumiantseva, Michael Koula: „vnímání politického marketingu v předvolební kampani u voleb do Evropského parlamentu“ (jeden rozhovor).
- Barbora Vokšická, Jan Hlaváč, Filip Pluhař: „bydlení vysokoškolských studentů“
- Michal Jahelka, Matěj Malý, Kryštof Makovec, Pavel Kottavý: „faktory ovlivňující volební účast a angažovanost ve volbách“ (politici a aktéři na komunální úrovni, řadoví občané)
- Jan Cyž, Barbara Kahounová, Zdenka Popelová: „motivace/demotivace občanů ČR k třídění odpadu se zaměřením na environmentální výchovu“

22

- Ideální jsou témata, u kterých tušíte nějaký „pohyb“ nebo alespoň „spor“
- Bylo by možné vaše téma přemyslet tak, abyste mohli využít mediálních výstupů nebo veřejněpolitických dokumentů?
- Newton MediaSearch – jaké/á klíčová slova? jaké časové rozmezí? jaká média?

23

Domácí úkol na příští hodinu

- Pořízení rozhovoru
- Přepis rozhovoru
- Záměr týmového výzkumu

24